

MA / Heini Ruohosenmaa

1.7.2019

Markkinatoimikunnan kokous 2/2019

Aika Perjantai 14.6.2019 klo 9:00-12:00

Paikka Helsinki, Fingrid Oyj

Paikalla

Harri Sirpoma	HELEN
Heikki Rantamäki	Pohjois-Karjalan Sähkö Oy
Sebastian Sundberg	Fortum Oyj
Matti Sohlman	Pohjolan Voima Oyj
Jan Segerstam	Empower Oyj
Leena Sivill	HansenCX Finland Oy
Elina Lehtomäki	Caruna
Tomi Pesonen	Metsä Group
Ville Väre (sijainen)	Liikennevirta Oy / Virta
Juha Keski-Karhu	Väre Energia Oy
Peter Fabritius	Valio OyFingrid Oyj
Asta Sihvonen-Punkka, pj.	Fingrid Oyj
Heini Ruohosenmaa, siht.	Fingrid Oyj
Juha Hiekkala	Fingrid Oyj
Ritva Hirvonen	Fingrid Oyj
Heidi Uimonen	Fingrid Oyj
Satu Viljainen	Fingrid Oyj / Power Market Development Oy
Karri Mäkelä	Fingrid Oyj
Mikko Heikkilä	
Poissa	
Johanna Haverinen	Keravan Energia Oy
Olli Hagqvist	Taaleri Oyj
Jussi Palola	Liikennevirta Oy / Virta

Käsiteltävät asiat

1 **Kokouksen avaus**

2 **Short-term markets –keskustelupaperi ja käynnissä oleva konsultaatio**

Ritva Hirvonen esitteli pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden valmistelemaa ja parhaillaan konsultaatiossa olevaa tulevaisuuden lyhyen aikavälin sähkömarkkinoinhin keskittyvää keskustelupaperia. Keskustelupaperin tarkoituksena on keskittyä aikaan vuodesta 2023 eteenpäin ja sillä pyritään vaikuttamaan EU:n seuraavaan energiapakettiin.

MA / Heini Ruohosenmaa

1.7.2019

Tulevaisuudessa haasteita tuovat muun muassa seuraavat asiat: markkinapaikkojen määrä kasvaa, siirtokapasiteetin hinnoittelu kaikilla aikaväleillä, tarve kaupankäynnille lähempänä reaaliaikaa ja sijainti-informaation tarve (TSO/DSO-verkot).

Keskustelupaperi on kirjoitettu katsoen asioita hyvin pitkälti TSO-näkökulmasta. Konsultaation tarkoituksena on hakea markkinatoimijoiden näkemyksiä asioihin liittyen. Konsultaatio jatkuu 1.7. asti ja sen jälkeen keskustelupaperi viimeistellään ottaen huomioon konsultaatiossa saatu palaute. Fingrid toivoo, että suomalaiset markkinatoimijat osallistuvat aktiivisesti konsultaatioon. Palautetta toivotaan erityisesti siihen, miten kaupankäyntiä voitaisiin helpottaa toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi halutaan herätellä keskustelua laajemmin ja toivotaan toimialan yhteisiä näkemyksiä, jotta asioita voidaan lähteä ajamaan eu-rooppalaiseen lainsäädäntöön. Saadulla palautteella on iso vaikutus siihen, mihin suuntaan asiaa lähdetään Pohjoismaissa viemään.

Kokouksessa esiin nostettuja asioita, kysymyksiä ja kommentteja:

- Rakeneriippumaton rajapinta, jonka kautta toimija voi tarjota tuotettaan tietyillä ehdoilla? Pitääkö olla standardituotteita vai voiko tarjota mitä vaan ja yhdistellä eri tuotteita?
- Kokonaisuus, jossa otettaisiin huomioon koko TSO/DSO-taso, hajautettu markkinaratkaisu, jossa self-dispatching, markkinapaikka kilpailun alainen (epäonnistuminen sallittu)
- Miten eri markkinapaikat kommunikoivat keskenään, tarjouksen siirtäminen eteenpäin (toimija määrittelee, voidaanko käyttää muualla, ja millä hinnalla), obligaatioiden ketjutus
- Nodaalimalli kapasiteetin allokaation avuksi – alueet, joilla ei ole ongelmia, voidaan kuvata yhdellä solmulla (esim. Suomi) – hybridimalli
- Markkina-aikavälit, kaupankäynnin sulkeutumisajankohdat, DA+ID yhteen?, taseselvitysjakso lyhyempi kuin 15 min?
- Pohjoismaisesta markkinasta puhuminen pitäisi lopettaa: liikaa tarjousalueita, suojaus hankalaa, markkinan sirpaloituminen estettävä
- Likviditeettiongelma Nasdaqissa, likviditeetti on kaiken a ja o
- Näyttää siltä, että asioista yritetään tehdä liian hankalia, fragmentoidaan markkinaa

3 Interface-hanke

Heidi Uimonen kertoi EU:n Horizon2020-rahoitteisessa Interface-joustomarkkinapilotista, jossa Fingrid on mukana. Interface-hankkeen tavoitteena on mahdollistaa joustavuuden tarjoaminen moneen eri tarkoitukseen mahdollisimman helposti siten, että joustava resurssi käytetään siellä, missä se sillä on eniten arvoa.

Jouston hyödyntämisessä on monta näkökulmaa, muun muassa asiakkaan resurssien saaminen tehokkaaseen käyttöön ja sektorikytkentä. Taustalla on myös se, että verkko-yhtiöt virittelevät yhteistyötä jouston ympärille, jakeluverkkoyhtiöiden rooli on muuttumassa ja TSO-DSO -yhteistyö lisääntyy.

MA / Heini Ruohosenmaa

1.7.2019

Fingrid on jo aiemmin todennut, että uusi markkinapaikka parantaisi mahdollisuuksia jouston hyödyntämiseen, tulisi pyrkiä pois single buyer –markkinasta sekä pyrkiä pienentämään tarjouskokoja, jotta markkinalle pääsy helpottuisi. Tällä hetkellä ongelmana on, että hajautettujen resurssien saaminen mukaan markkinoille on hyvin kallista ja mahdolliset hyödyt ovat pienet.

Interface on eurooppalainen joustomarkkinahanke, joka keskittyy hajautettuihin resursseihin, tiedonvaihtoon ja joustomarkkinoihin liittyvään arkkitehtuuriin. Hankkeen kautta Fingrid pääsee mukaan eurooppalaisiin keskusteluihin. Interface-projektin tarkoituksena on myös yrittää vaikuttaa tulevaan kulutusjoustop verkkosäätöön.

Interface-hankkeessa toteutetaan Suomi-Baltia demo, jossa Fingrid on mukana. Demo sisältää 4 tapausta: pullonkaulojen hallinta, taajuuden/taseen hallinta, joustava verkkoliityntä ja markkinatoimijoiden välinen kaupankäynti. Demo on tarkoitettu toteutettavaksi vuonna 2021. Demon tavoitteena on luoda arkkitehtuuri alustoille, jotka linkkaavat eri alustoja keskenään, määritellä tuotteita ja niihin liittyviä prosesseja ja kehittää TSO-DSO –yhteistyötä. Demoon etsitään kumppaneita, halukkaat mukaan lähtijät voivat ottaa yhteyttä Heidi Uimoseen.

Euroopan komissio on kehottanut Fingridiä hakemaan mukaan myös smart grid projects of common interest –investointihankkeeseen. Kumppanihakua tähän hankkeeseen meni kiinni toukokuun lopussa. On mahdollista, että tämä hanke tullaan linkittämään Interface –hankkeeseen.

4 Tasehallintahanke – päivitetty tiekartta

Karri Mäkelä esitteli pohjoismaisen tasehallintahankkeen päivitetyn ja sidosryhmäkonsultaatioissa olevan tiekartan. Tasehallintahanke on pohjoismaisten kantaverkonhaltijoiden tähän mennessä suurin yhteinen hanke, jonka mukana on tulossa merkittäviä muutoksia, kuten varttitase ja ACE-malli.

Keväällä 2019 pohjoismaiset kantaverkonhaltijat ilmoittivat hankkeen myöhästyvän alkuperäisestä aikataulusta. Sidoryhmäyhteistyötä on tiivistetty käynnistämällä pohjoismainen referenssiryhmä, joka kokoontui ensimmäisen kerran toukokuussa. Uusi aikataulu-luonnos on parhaillaan sidoryhmäkonsultaatioissa. Aikataulut ovat viivästyneet siten, että nykyisen suunnitelman mukaisesti varttitase otettaisiin käyttöön Q4/2022. Toinen suuri muutos on yksi-tase ja yksi-hinta –mallin mahdollinen eriyttäminen varttitaseen käyttöön-ottoaikataulusta. All TSO -ehdotus yksi-tase/yksi-hinta -malliin liittyen on parhaillaan regulaattoreiden arvioitavana, ja ehdotuksen mukainen aikataulu käyttöönotolle olisi Q1/2021.

Sidosryhmäkonsultaatio päättyy 16.8., jonka jälkeen tiekarttaa päivitetään saatu palaute huomioden. Fingrid toivoo, että markkinatoimijat kertoisivat odotuksiaan konsultaatioissa - mikä on tärkeää ja mitä odotetaan? Syksyllä tullaan myös käynnistämään poikkeusluvan haku varttitaseen käyttöönottoon liittyen. Seuraava pohjoismainen referenssiryhmän kokous järjestetään 11.9.

Markkinatoimikunnan jäsenet ilmaisivat tyytymättömyytensä siihen, miten tasehallintahanketta on hoidettu. Sidoryhmät tarvitsevat varmuutta, jolloin aikataulujen olisi parempi olla realistisia eikä liian kunnianhimoisia.

MA / Heini Ruohosenmaa

1.7.2019

5 Asiakas esittäytyy: Energiamurros luo liiketoimintamahdollisuuksia – case Virta

Ville Väre aloitti ”Asiakas esittäytyy” –esitysten sarjan kertomalla Virran energialiiketoiminnasta. Kiitos mielenkiintoisesta esityksestä!

6 Tehoreservi - ajankohtaiskatsaus

Mikko Heikkilä piti lyhyen katsauksen seuraavan tehoreservikauden valmisteluun liittyviin asioihin. Pyyntö aloittaa seuraavan tehoreservikauden valmistelu tuli Energiavirastolta, jonka aikeena on tehdä tämän vuoden aikana valmistelut seuraavalle kaudelle.

Tehoreservin käyttö säännöt ovat parhaillaan konsultaatiossa. Sääntöihin tehtiin vain pieniä tarkennuksia, ei mitään merkittäviä muutoksia nykyisiin sääntöihin verrattuna.

Energiavirasto järjesti kesäkuun alussa keskustelutilaisuuden tehoreservin määrästä. EV on selvittänyt tehoreservin määrän tarvetta, ja alustavasti näytti siltä, että oltaisiin pääymässä suunnilleen samaan määrään kuin nykyisin. Määräpäättöksen laatimisen jälkeen käynnistetään kilpailutus ja tavoitteena tehdä päätökset tämän vuoden loppuun mennessä.

7 Pörssikilpailu

Satu Viljainen piti katsauksen liittyen pörssikilpailun alkamiseen ja aikatauluihin Pohjoismaissa. Pörssikilpailun taustalla on eurooppalainen lainsäädäntö, joka mahdollistaa kilpailun tietyillä alueilla. Kilpailuihin toimintoihin kuuluvat muun muassa asiakaspalvelu, tarjousten kerääminen ja erilaisten tietojen julkaisu. Pörssikilpailu ei muuta eurooppalaisen markkinakytkennän ydintä – pörssit hoitavat edelleen yhdessä muun muassa tuotteiden määrittelyn yhteiselle markkinalle sekä algoritmin kehityksen ja operoinnin.

Suomessa pörssikilpailu näkyy siten, että asiakkailta on jatkossa mahdollisuus valita, mitä pörssiä he haluavat käyttää. Tällä hetkellä kolmella pörssillä on oikeus toimia Suomessa: Nord Pool ja EPEX vuorokausi- ja päivänvälisillä markkinalla ja Nasdaq vuorokausi-markkinalla. Käytännössä pörssikilpailu ei ole vielä mahdollista, mutta tavoiteaikataulun mukaan se voisi alkaa loka-marraskuussa 2019. Jatkossakin Suomessa lasketaan yksi aluehinta ja rajasiirtokapasiteettien jakaminen tapahtuu osana eurooppalaista markkinakytkentää.

Satu kertoi myös varajärjestelystä, jota siirrytään käyttämään, mikäli eurooppalaisessa markkinakytkennässä ei saada laskettua tuloksia klo 13:50 CET mennessä. Pohjoismaissa varajärjestelystä pidetään pohjoismaiset tarjousalueet laskennassa kytkettyinä toisiinsa sekä mahdollisuuksien mukaan myös Baltiaan. Tuloksia yritetään laskea klo 20 CET saakka ja jos tuloksia ei siihen mennessä saada laskettua, käytetään referenssipäivän hintoja ja positioita.

Lopuksi käytiin läpi second auction –asiaa. Second auction on käytössä joillakin tarjousalueilla lainsäädännön vaatimuksesta tai regulaattorin suosituksesta. Jos em. tarjousalu-

MA / Heini Ruohosenmaa

1.7.2019

eilla saavutetaan second auction –hintaraja, niin koko eurooppalainen markkinakytkentä-prosessi keskeytetään, ja hintarajan saavuttaneella tarjousalueella pörssien tarjouskirjat avataan ja toimijoilla on 10 minuuttia aikaa muuttaa tarjouksiaan. Tämän jälkeen eurooppalaisen markkinakytkennän laskentaprosessi käynnistetään uudestaan käyttäen päivitettyjä tarjouskirjoja.

Juha Hiekkala kertoi sähkön tuotanto- ja siirtokapasiteetin keskeytystietojen keruuseen rakennetun Nordic Unavailability Collection System- eli NUCS-palvelun käyttöönotosta. NUCS on pörsseistä riippumattoman järjestelmän siirto-, tuotanto- ja kulutuskapasiteetin keskeytysten ilmoittamiseen. Järjestelmä tulee käyttöön ennen pörssikilpailun alkamista. Nord Poolin UMM-järjestelmään raportoidut tiedot ovat nähtävissä uudessa järjestelmässä ja päinvastoin.

8 Muut ajankohtaiset asiat

- Pilotti säätösähkömarkkinoiden pienemmästä tarjouskoosta
 - Tavoitteena on helpottaa markkinoille osallistumista
 - Tarkoituksena on aloittaa pilotti syksyllä, odottaa Energiaviraston hyväksyntää
- Uusi nopea taajuusreservi FFR
 - Pienen inertian tilanteiden hallintaan suunniteltu reservi
 - Käyttöönottosuunnitelman mukaan hankinta aloitetaan Q2/2020
- Päivänsisäisen kaupankäynnin sulkeutumisajankohta
 - Sulkeutumisajankohdan siirtämistä lähemmäksi toimitustunnin alkua on viety eteenpäin ja asia on edennyt hyvin
 - Asia vaatii vielä pientä keskustelua
 - Fingrid tiedottaa asiasta lisää mahdollisimman pian
- Seuraavaan kokoukseen toivottuja aiheita
 - Datahubin tilanne
 - Mitä tapahtui Keski-Euroopan fallback –tilanteessa?
 - Fingridin keskeytyssuunnittelun avaaminen